

Az új erdőtörvény alapelveinek tárgyalása

Az Országos Erdészeti Egyesület szombathelyi közgyűléséhez kapcsolódóan az új erdőtörvény alapelveinek tárgyalása következett *Bíró Zoltán* előadása alapján. A cél nem az volt, hogy ebben a nagyfontosságú kérdésben már akkor (szeptember 4-én) határozat hozassék, hanem az, hogy a közgyűlés egybegyűlt tagjainak alkalom nyujtassék a hozzászólásra.

Bíró Zoltán előadásában tömören ismertette azt az előadói javaslatát, amelyet már az Erdészeti Lapok f. évi július és augusztusi számában közöltünk. Előadását grafikonok bemutatásával kísérte, amelyek a júliusi számban foglalt statisztikai adatokat tették szemléltetővé. Szabad előadása végig lekötötte a hallgatóság figyelmét, mely azt zajos helyesléssel és éljenzéssel honorálta.

Ajtay Sándor dr.: Öreg erdőtörvényünk majdnem 50 éves tisztes multja után az új erdőtörvény már valóban aktuálisává vált, a revízió ideje valóban elérkezett. Mindezeket Czillinger tagtársunk részletesen fejtette ki az Erdészeti Lapok hasábjain. A revízió azonban ma már nemcsak időszerű, de felette sürgős, sőt elodázhatatlan s ma már teljesen felkészülve kellene várnunk az alkalmas pillanatot, amidőn az új törvényjavaslat tárgyalás alá bocsátható. Hogy ennek elkészítése nemcsak időszerűvé, de sürgőssé vált, annak főoka az, hogy a magánerdők használatát szabályozó 3296—918. M. E. sz. kormányrendelet visszavonásának veszélye fenyeget.

Rövid idő kérdése, hogy a politikai viszonyok a kormányzatot arra fogják kényszeríteni, hogy a kivételes hatalom alapján kibocsátott háborús rendeleteket visszavonja s ebben az esetben a napi politikától teljesen mentes ez a közgazdasági

érdekű rendelet sem lesz megmenthető. A háborús kormányrendelkezések likvidálására is kiterjedő törvény alapján (1922. évi XVII. t.-c.) záros határidő alatt törvényjavaslatot kellett előterjeszteni mindazokról a kérdésekről, amelyekre vonatkozólag a háborús kormányrendelkezések továbbra is érvényben hagytak s tudomásunk van arról, hogy a kitűzött határidőre egy, az erdőtörvény novelláris módosítását tartalmazó javaslat is a törvényhozás elé terjesztetett, amely azonban tárgyalás alá nem került. Jóllehet bízhatunk abban, hogy ennek a javaslatnak összeállításakor is a kormányzatot a legjobb szándék és tudás vezette, mégsem volna szerencsés megoldás, ha a törvényhozásnak kényszerűségből ezt a javaslatot kellene hirtelen elővennie. Az erdőtörvény jóformán már egészben elavult, a foltozás ideiglenes segítséget jelentene ugyan, de sokkal inkább helyénvaló egy kész törvényjavaslattal várni ennek az időpontnak bekövetkezését, sőt bölcs előrelátással megelőzni az utolsó percet akkor, amidőn az új kodexnek törvényhozás elé vitele éppen eléggé indokolható, sőt kifejezett törvényes kíváncsalom alapján nyujtatnék be. Emellett még az a veszély is fenyeget, hogy az említett novelláris javaslat esetleg még tárgyalás alá sem kerül és az erdőfenntartásnak a 3296—918. M. E. sz. kormányrendeletben lefektetett biztosítóka semmivé válik.

Az új törvény szükségessége és időszerűsége magával hozza a tárggyal való foglalkozás szükségességét és időszerűségét is s ebből a szempontból szerény véleményem szerint is csak helyeselni lehet, ha az egyesület, mint az erdőgazdasági érdekek hivatott öre, a kormányzatot munkájában támogatni kívánja.

A jogterület, amelyen mozognunk kell, óriási terjedelmű, amely egy nagyobb tanulmány kereteibe sem igen illeszthető be s még kevésbé lehet szó arról, hogy közgyűlésünkön, emellett az előadás után ezt az anyagot egészen felölelő hozzászólásról lehetne szó és így az elmondandókban a joganyagnak főleg azokat a részeit kívánom érinteni, amelyeket illetően az előadói javaslattal ellentétes álláspontot vagyok kénytelen elfoglalni.

Ebben a tekintetben különösen három elvi álláspontjával

kívánok foglalkozni, nevezetesen az üzemtervi kényszerre, a szakértői és ezzel kapcsolatban az állami kezelésre, végül az államerdészeti adminisztrációra vonatkozó álláspontjával.

Az üzemtervi kényszerre vonatkozó elvi álláspontját a következő mondatban lehet tömören összefoglalni: Általánosan kötelező üzemtervi gazdálkodás annak biztosítása mellett, hogy az állami beavatkozás a feltétlenül szükséges mértéken túl ne terjedjen.

Az elvet magát — azt hiszem — mindnyájan nyugodtan tehetjük magunkévá. Ezzel szemben azonban ennek az elvnek gyakorlati megvalósítására az előadói javaslat már olyan intézkedéseket ajánl, amelyeket, sajnálatomra, egyáltalán nem tudok magamévá tenni.

Az előadói javaslat szerint ugyanis az ú. n. magánerdők-nél az üzemtervet az erdő tulajdonosa és az erdőrendészeti szervek között jegyzőkönyvbe foglalt békés megállapodások helyettesítenék, amely jegyzőkönyv kisebb erdőknél az üzemi módot, a legeltetés és felújítás szabályait tartalmazná, nagyobb erdőknél pedig még az egyéb részletekre is kiterjednének, míg a korlátolt forgalmú erdőknél már rendes üzemterv volna készítendő, amelynek jóváhagyásánál azonban az erdőrendészeti hatóságot törvényes tilalommal kellene attól elzárni, hogy a vágásforduló felemelését, a fanem, vagy üzemmód megváltoztatását a tulajdonos hozzájárulása nélkül elrendelhesse.

Az üzemterv lehető leegyszerűsítése adott viszonyok között lehet indokolt, ellenben azt, hogy akár a magánerdőknél, akár pedig a korlátolt forgalmú erdőknél az üzemtervi főbb gazdasági elvek megállapítását illetően kizárólag az erdőtulajdonos egyoldalú elhatározása legyen döntő, megnyugvással elfogadni nem lehet.

Ez az álláspont az üzemtervi kezelés teljes feladását jelent. Az üzemterv célja leszögezni azokat a főbb irányelveket, amelyeknek alapján a gazdálkodást szabályozni kell. Ezek a főbb elvek ugyanazok, amelyekre vonatkozólag a javaslat az állami beavatkozást csaknem egészen megszüntetné. Ha mindezeknek egyoldalú megállapítását az erdő tulajdonosára bízuk, a lényeg semmisül meg és az üzemtervi kezelés merő formalizmussá válik.

Közhelyet ismételek annak hangoztatásával, hogy az erdészeti közigazgatásban az állami beavatkozás célja az erdei gazdálkodásból kiküszöbölni azokat a gazdasági hibákat, amelyek ha megtörténtek, az erdőgazdaság természeténél fogva csak sok évtizeden át, sőt évszázadig is alig hozhatók helyre. Az előadói javaslat álláspontjából az volna következtethető, hogy gazdasági hibát csakis túlvágatással, a meglevő fatőke megtámadásával lehet előidézni, miután ennek meggátolásán kívül az állami beavatkozást jóformán egészben kiküszöbölni kívánja. Gazdasági hibát azonban épen úgy el lehet követni akár a fanem helytelen megválasztása, akár pedig a nem megfelelő üzemmód és forduló, vagy a konkrét viszonyok által adott körülmények között számtalan más módon és igen szomorú volna, erdőgazdaságunk holtpontra jutását, sőt visszafejlődését idézné elő, ha az államhatalmat elzárnánk attól, hogy az üzemterveken keresztül alkalma legyen az ország erdőgazdaságának fejlődésére jótékony befolyást gyakorolni.

Az erdőgazda a jövőnek dolgozik, ezért nem lehet arra az álláspontra helyezkedni, hogy azt csinálja, amit akar. Erdőgazdaságunk jövője, tehát az ország egyik igen fontos gazdasági erőforrásnak jövője függ attól, hogy milyen erdőállományokat hagyunk az utódokra. Ha erdőgazdaságunk eléri azt a fejlődési fokot, amidőn a fanem, forduló stb. megválasztása a tulajdonosra bízható, akkor üzemtervre sem lesz szükség. Addig azonban az államot nem lehet elzárni attól, hogy mint a közhatalom letéteményese közérdekből meggátolhassa az olyan gazdasági ténykedést, amely a fejlődést veszélyezteti. Senki sem állíthatja, hogy az országos érdekeket jobban képes felismerni, mint az a kormányzat, amelynek megvan az általános tájékozódottsága, kezeibe futnak össze az összes szálak, amely leghivatottabb annak elbírálására, hogy az engedmények terén az országos érdekek veszélyeztetése nélkül meddig lehet elmenni.

Nézzük azonban a kérdést jogpolitikai szempontból is. Egy törvény sem tartalmazhat minden konkrét esetre alkalmazható rendelkezéseket. A törvény állandóságát az biztosítja, ha általános irányelveket tartalmaz, a részletekbe különben sem mehet ott bele, ahol a végrehajtásnál a hatóságoknak a

helyi viszonyok mérlegelése alapján kell eljárni. A törvény általános irányelveinek a konkrét viszonyok által befolyásolt esetre való alkalmazása már a közigazgatásnak a feladata, amely a kormányzati politika irányítása alatt áll.

Esetünkben a törvény kimondja az általános elvet: az üzemtervi kezelés kötelezettségét. Hogy az üzemterv azután milyen legyen, ez a helyi viszonyoktól függő részletkérdés, ami a törvényben már alig szabályozható. Meg vagyok győződve arról, hogy amennyiben a törvény az előadói javaslatnak megfelelően kimondaná a javasolt megszorításokat, már a legelső nap előadódna az eset, amidőn az erdőrendészeti hatóságnak tehetetlenül kellene állania a közérdekkel ellentétes kívánalmakkal vagy tevékenységgel szemben.

Tehát éppen a beavatkozás mértéke az, ami az erdészeti közigazgatásban törvényes rendelkezéssel nem szabályozható, s az üzemtervi kezelésnek, mint a törvény általános irányelvének gyakorlati megvalósítása már egészen a kormányzati politika terrénúrára helyeződik át.

Az előzőekben magunkévá tett alapelv szerint az állami beavatkozásnak nem szabad a szükséges mértéken túlterjedni. Viszont ha a kormányzat az üzemtervekkel kapcsolatos ügyek intézésénél szabályok által nem kötött, diszkrécionális hatáskörben jár el, hogyan lehet mégis alapelvünket ebben a részben érvényrejuttatni?

Az előadottakból folyik, hogy e tekintetben törvényes biztosítékok nem statuálhatók. A fennálló törvényes rendelkezések kifejezetten hangsúlyozzák, hogy az üzemtervek az erdő tulajdonosának jogos érdekeire való tekintettel állítandók össze, ez is azonban csak olyan általános irányelv, amelynek gyakorlati megvalósítása a végrehajtásra marad.

A magam részéről a végrehajtásra hivatott földművelésügyi kormányzatnak immár 50 éves tevékenységében elegendő biztosítékát látom annak, hogy az erdőtulajdonosok jogos érdekei objektív elbírálásban fognak a jövőben is részesíttetni. Végtelenül elhibázottnak tartanám, ha a közelmúltban tapasztalt esetek miatt a múlt bevált intézményeit felforgatni akar-nánk. Hiszen az előadói javaslat is elismeri, hogy a kormányzatot még ezeknél az eseteknél a közérdek vezette és ne feled-

jük el, hogy ahol esetleg túlságba is megy a beavatkozás, megvan a helye a rektifikációnak, ami tudomásom szerint a multban is megtörtént.

Azonban, hogy egyoldalúsággal se lehessen vádolható, feltételezem azt az esetet, amidőn tényleg szükség van arra, hogy a kormányzat esetleges elhibázott erdőgazdaságpolitikája a helyes mederbe viaszorítottassék.

Ennek a feladatnak ellátására jelesül az érdekképviselőket, ebben az esetben egyesületünket tartom illetékesnek. Az volna az ideális állapot, hogy érdekképviselőtünk a kormányzatnak élő lelkiismerete legyen, amely érzékenyen rezonáljon minden olyan eselekményére, amely a közérdeket érinti, viszont elengedhetetlen, hogy egyben olyan függetlenséggel és súllyal bírjon, amellyel ennek az irányító befolyásnak érvényt is tudjon szerezni.

Az érdekképviselő társadalmi feladat, tehát mindaddig, amíg ez társadalmi úton megvalósítható, a kényszerérdekképviselőnek nem vagyok barátja, sőt a mostani viszonyok között egy ilyenben egyesületünk létalapjának megtámadását látnám. Mindnyáján bízhatunk abban, hogy az olyan kiváló személyiségek vezetése alatt, amilyenekből jelenlegi elnökségünk is áll, a vázolt feladatnak meg fog felelni. Viszont, hogy a kiváló vezetőségben rejlő biztosíték mellett az egyesületet ebből a szempontból az érvényben lévő alapszabályok megváltoztatásával intézményesen is átépíteni szükséges-e, vagy pedig nem, kívül esik a most megvitatás alatt álló kérdéseken.

Az üzemtervi kényszerről elmondottak összefoglalásképpen a megállapítandó területhatáron felül általánosan kötelező üzemtervi kezelés kimondásán kívül nem változtatnék a multnak bevált rendelkezésén. A reformban előremenni nemcsak lehet, de kötelesség, visszaesni azonban nem szabad. Bizalom az erdőtulajdonosok részéről, böles mérséklet a kormányzat részéről s akkor nyugodtan bocsáthatjuk erdőgazdaságunkat az újabb 50 év elé.

Egészen röviden kívánom érinteni ezekután a szakértői és ezzel kapcsolatban az állami kezelés kérdését. A felállított alapelv itt is helyes, nevezetesen: az általános üzemtervi kény-

szernek természetes folyománya a szakértői kezelés általánosan kötelezővé tétele.

Ennek logikus következménye, szerény véleményem szerint csak az lehet, hogy a külön erdőtiszt tartására nem kötelezett erdőtulajdonosok erdeiket az állam kezelésébe adják. Nem hiszem azonban, hogy ez gyakorlatilag az egész vonalon megvalósítható lenne, miután az állami kezeléssel járó összes kiadásoknak az erdőtulajdonosokra való kivetésével ezek az elérendő céllal arányban nem álló megterheléssel sújtatnának, viszont pénzügyileg nem lesz keresztülvihető, hogy az állam a terhek egy részét átvállalja, amint a jelenlegi törvényes rendelkezések alapján.

Itt igen nehéz problémával állunk szemben, amelyre vonatkozólag megnyugtató következtetéseket levonni csak megfelelő statisztikai adatokból lehetne, sőt a megoldásnál az is tekintetbe lesz veendő, hogy a kötelező üzemtervi kezelés határa milyen területnagyságtól kezdődőleg fog megállapíttatni.

A statisztikai adatokat azonban, amint más tekintetekben, itt is sajnálatosan nélkülözzük, a megoldáshoz tehát ezidőszereint hozzászólni alig lehet. Azonban a statisztikai adatok ismerete nélkül is állást foglalhatunk azzal a javaslattal szemben, amely a 100 kat. hold területhatáron felüli erdők tulajdonosainak lehetővé kívánja tenni, hogy az állami kezelés mellőzésével közös erdőtiszt tartására szövetkezhessenek.

Az erdőtvörvény a korlátolt forgalmú erdők tulajdonosainak annakidején megengedte a közös erdőtiszt tartása céljából való szövetkezést. A gyakorlat azonban megmutatta, hogy közös erdőtiszt tartásával a szakértői kezelés kérdését megoldani nem lehet s így jött létre az erdőtvörvény idevonatkozó rendelkezéseinek hatályon kívül helyezésével a kötelező állami kezelés. Semmi indokát nem látom annak, hogy a multnak ezt a kitünő intézményét megbolygassuk és felette óvatosan kell fogadnunk minden olyan kezdeményezést, amely alkalmas arra, hogy erdőgazdaságunknak ezt a jól elhelyezett tartóoszlopát alapjaiban rendítse meg.

Ami pedig a szakértői kezelés állami szerveit illeti, az államrendészeti igazgatás mai berendezésének egyéb tekinetekből való átépítését ma már azt hiszem mindenki szükséges-

nek ismeri el. A megoldás módozatait terjedelmes hozzászólások tárgyalták, amelyeknek alapján módjában volt mindenkinek véleményét megalkotni.

Két okból azonban egészen röviden az átszervezés már sokat vitatott kérdésére is ki kell térnünk. Az egyik az, hogy az előadói javaslat mint egészen új eszmét veti fel, hogy az erdőrendészeti ügyekben végső fokon való döntés az érdekeltség által kijelölt szakemberek és az államrendészeti igazgatás képviselőiből összeállított kollégiumra bízassék, a másik pedig az, hogy a közigazgatás reformjának időközben nyilvánosságra hozott tervezetét tárgyalásainknál figyelmen kívül hagyni nem lehet.

A felvetett eszmét élénk sajnálatomra szintén nem tehetem magamévá. A javaslat valószínűleg az önkormányzati elv analógiájára kíván az érdekeltségnek a döntésben szerepet juttatni. Az önkormányzat azonban nem eshetik egyenlő elbírálás alá az érdekképviseléssel. Az önkormányzatnak a közigazgatásban való aktív részvételét, ügydöntő szerepkörrel való felruházását az alkotmányosság elengedhetetlen feltételének kell tekinteniünk, az érdekképviselő szerepe azonban egészen más, legyen a kormányzat tanácsadója s amint előbb már kifejtettem, irányítója, de a közigazgatásban ügydöntő szerepkörrel és még hozzá legfelsőfokon, amit még az önkormányzatnál sem láthatunk, egyetlen állam törvényhozása sem ruházta fel.

Ami pedig a másik szempontot illeti, az erdészeti közigazgatás csak egy része az általános közigazgatásnak s az erdészeti jog reformjánál az erre vonatkozó törvényes rendelkezéseket figyelmen kívül hagyni még abban az esetben sem lehetne, ha az erdészeti közigazgatás és az általános közigazgatás szervei és hatásköre között a törvényeink által létesített szoros összeköttetés nem állana fenn, amely összeköttetés egyenesen megköveteli, hogy figyelmünket a közigazgatási reformjavaslatokra kiterjesszük. Az előadói javaslat hiába szól például a közigazgatási bizottság hatáskörének kiszélesítéséről akkor, amidőn a közigazgatási bizottság megszűnik és az önkormányzati igazgatásnál az ügyintézés egészen más alapokra helyeződik.

A közigazgatási reformjavaslatok épen a legjobb időben bocsáttattak közre abból a szempontból, hogy az erdészeti közigazgatás reformjának tervezete már az új helyzettel összhangban legyen összeállítható.

Miután a közigazgatási reformjavaslatokat nem állott módomban megszerezni, így azoknak az erdészeti közigazgatásra való kihatásait sem tudtam vizsgálódás tárgyává tenni, kíváncsian volna azonban, hogy ezekkel a javaslatokkal az egyesület mielőbb foglalkozzék, mert nemcsak a szervezéssel kapcsolatban, hanem az erdészeti közigazgatás egyéb terein is igen fontos annak megállapítása, hogy mit lehet az új közigazgatási javaslatokból az erdészeti közigazgatásban hasznosítani, viszont melyek azok a tervezett rendelkezések, amelyek közigazgatásunk szempontjából hátrányosak, hogy megváltoztatásuk érdekében idejében közbe lehessen lépni, mert ha egyszer törvényerőre emelkednek, nem marad más hátra, mint a hozzájuk való alkalmazkodás.

Az előadói javaslatban foglalt egyéb kérdésekre még igen sok észrevételt lehetne tenni, talán lesz alkalmam, ha szűkebb körben is, azokról álláspontomat kifejteni. Jóllehet az adott körülmények között csak azokra a főbb lényegi kérdésekre térhettem ki, amelyekben a megoldást másképen képzelem el, ez mégsem jelenti azt, hogy ne adózzak elismeréssel az előadói javaslat elkészítőjének azért az óriási munkáért, amelyet az köz érdekében végezett. Ennek a vitának napirendre tűzése is bizonyára azt célozta, hogy véleményét, aggályait mindenki őszintén előtárja, hiszen amidőn az új erdőtörvény elkészítésével lezárni kívánjuk erdőgazdaságunknak az úttörők munkássága által irányított korszakát, a mostani nemzedéket, nemcsak az egyesület minden egyes tagját, óriási erkölcsi felelősség terheli az eljövendő nemzedékkel szemben. Méltóztassanak megengedni, hogy hozzászólásomat annak a meggyőződésemnek kifejezésével zárjam be, hogy ez a felelősség irányítója mindnyájunknak az eszmék kölcsönös kieserélésénél.

Báró Inkey Pál meleg köszönetét nyilvánítja *Bíró Zoltán* önméltóságának, hogy érdekes előadásával és cikkeivel módot adott arra, hogy az egyesület foglalkozhassék olyan kérdéssel, amely az erdőbirtokosok régi vágya. Köszöni azt is, hogy mó-

dot adott arra, hogy az egyesület ezzel a kérdéssel egy közgyűlésen foglalkozhassék. Merészség, hogy egy ilyen szakkérdésben, mint nem szakember is felszólal, de a bátorságot épen az a körülmény adja meg, hogy ő közeli viszonyban van az erdőkkel, az ő őseinek emlékét sok szép erdő örökíti meg. Az erdőnek ügye tulajdonképen nem az erdész ügye, hanem mindenkié. Az erdőnek a célja az emberiségnek tűzifával, műfával való ellátása, másrészt az erdő lehet egyenes akadálya annak, hogy az ember a legszükségesebb táplálékot magának megszerezhesse. Ezen az ember az erdőirtással segített. Ezzel a tétellel elérkeztem az erdő fenntartásának a kérdéséhez. Ma az a gazdasági elv vezeti az országokat, hogy saját maguk gondoskodhassanak szükségleteik előállításáról. Ha ezt az elvet az erdőre vonatkoztatjuk, akkor elsősorban azt kell megállapítanunk, hogy mennyi erdőre van szükségünk. A statisztikai adatok azt mutatják, hogy nem is állunk olyan nagyon rosszul. Elsősorban segíteni kell az elégtelen faprodukción. Ez olyan állami feladat, amely az erdőtörvényen kívül esik s amely a helyes, okos gazdasági politikának a következménye lesz. A területi méreteknek a megállapításánál sokkal nehezebb a helyes *eloszlás* kérdése, amely tulajdonképen egyike a legfontosabb dolgoknak, tekintetbevéve épen a fának szállítási nehézségeit, az erdőknek a klimatikus viszonyokra való hatását stb. Az eloszlás szempontjából az erdőket két főosztályra osztja: olyanokra amelyek a köz szempontjából feltétlenül fenn tartandók, akár feltétlen erdőtalajon vannak akár nem és olyanokra, amelyek a köz szempontjából nem tartandók fenn, amelyekhez soroznám azokat az erdőket, amelyek az átlagot meghaladó mennyiségben vannak. Az erdőfenntartás sokszor áldozat, amit azonban az illetőnek viselnie kell addig a mértékig, míg a köz érdekében áldoznia kell. Ép ezért helyes az a felfogás, hogy az erdősítési kötelezettséget felállítjuk ott, ahol az erdő nem elegendő. Az illető tulajdonosra azonban nem szabad egyedül ráhárítani a terhet, hanem az államnak közbe kell lépnie, épen ennél fogva szép a kopár erdőknél felvetett terv. Ebben a kérdésben, dacára annak, hogy mint tulajdonos érzékenyen érintve vagyok, mégis elfogadom az államnak a beavatkozási jogát addig a bizonyos határig. Annak az illetőnek

a kártalanítása, aki az erdejét fenntartja, azon a bizonyos mértéken túl, szintén az erdőtörvény keretein kívül esik. A külföldi fának a konkurenciája, a vasúti tarifáknak lehetetlen megállapítása, mindenféle közszállításnál olyan kikötések kiírása, amelyeket lehetetleneknek tart, ezeket a dolgokat mind az állam lesz hivatva kiküszöbölni. Ebben a tekintetben, amint szukcesszive olyan területen való erdősítés következik be, ahol erdőben nincs hiány, az illető szabad erdőtulajdonosnak meg kellene az engedélyt adni, hogy tegyen az erdejével amit akar. A magánerdők kérdésénél az állami felügyelet kérdése tényleg a legszorosabb összefüggésben van az előadó úr által is említett és proponált üzemtervi kényszer fogalmával. Az üzemtervi kényszert azokra az erdőkre, amelyek feltétlen fenntartandók, magam is elismerem. A szabad erdőkre az üzemtervi kényszert leszállítanám egy olyan tervezet bemutatásának kötelezettségével, amelyen a tulajdonos megjelölne minden szükséges dolgot. Az állam a kötött erdőknél ellenőrizné az üzemtervet, a többi erdőknél pedig csupán azt, hogy a felújítás tényleg megtörtént-e.

Ajtay dr. véleményével nem azonosítja magát. Az állam az, amelyik a jövőnek dolgozik, — ezt a tételt állítja fel Ajtay. A jelen a múlt szempontjából jövő. Azokat a szép erdőket nem az állam, hanem az erdőbirtokosok csinálták. Az állami jobban áttekinti a köz érdekeit. Az állami alkalmazottak természetesen így gondolkoznak, ámde vannak a magánbirtokon is tapasztalt erdőgazdák, melyek helyi ismeret teljes birtokában a legjobban tudják mily fanemet, mily vágásfordulót alkalmazzanak. A magam részéről Ajtay megállapításával szemben azt javasolnám, hogy az üzemterv a helyi viszonyoknak megfelelő legyen. A helyi viszonyokat az tudja legjobban, aki ott van, nagyon tetszetős és helyes volna az a bizonyos elv az állami omnipotenciáról, azonban *a magántulajdonnak a szükségességét vallom* és nem tudom magamat teljesen beleképzelni az Ajtay által képviselt eszmeáramlatba. A közérdek nagyon helyes, de elsősorban nem szabad elfelejteni azt, hogy az erdő a magánérdeket szolgálja.

A javaslat egyéb komplexumára nézve meleg szeretettel üdvözlöm az előadói javaslatot.

Bodor Gábor: Az, hogy a régi erdőtörvények a mai igényeket már nem elégítik ki, köztudomású dolog.

Mielőtt azonban az új erdőtörvény alapelveiről tartott előadáshoz hozzászólnék, röviden megvilágítom a régi erdőtörvények keletkezését és azokat a körülményeket, melyek azokat létrehozták és csak azután mutatok rá arra, hogy az új erdőtörvény megalkotásánál mi legyen a cél és mik legyenek az állandóan szem előtt tartandó feladatok.

Az 1879. évi XXXI. t.-c. az 1879. évi március 11-iki szegedi nagy árvíz hatása alatt született meg.

Ez az árvíz volt az első katasztrófális megnyilvánulása a máramarosi, beregi, ungi stb. oktalan és korlátlan erdőpusztításoknak.

Akkor még bőven volt fánk. Sok volt a készletfelesleg, jutott kivitelre bőven, úgy annyira, hogy — mint haszontalan és értéktelen gyomokat —, akkor gyűrűzték és pusztították el a kincstári bükkösök igen nagy területét, állabátalakítás és értékesebb fanemek megtelepítése címén.

Ezek a gyűrűzött erdők még ma is elrettentő példái a gyakorlati tapasztalatok nélküli, csak tudományos elméleteken alapuló, téves és helytelen erdőgazdálkodásnak.

A magánerdők nagy része még érintetlen volt és a Kárpátok bérceit az őserdők rengetegei borították. Fahiányról egyáltalában nem volt szó és az erdőtörvény megalkotásánál is a fősúly nem a többtermelésre és a fakészletek fokozására, de a talaj védelmére, a kopárok befásítására és az árvízveszélyek elhárítására volt fektetve.

Ez kitűnik a törvény összes intézkedéseiből. Elérték különöztették meg az erdőtalajt minősége (lejtőssége és kopárosozásra hajlandósága szerint) és a tulajdonos jogi személye szerint.

Ez volt az indoka a feltétlen és feltételes erdőtalaj fogalma törvénybeiktatásának, továbbá a kötött és szabad birtokok elkülönítésének, mert akkor még a kötött, illetve gazdátlan birtokokat a rablógazdálkodástól és az elkopárosodástól inkább lehetett félteni, mint a szabadforgalmú erdőket.

Hogy a törvény egyik főcélja volt az árvízveszélyek elhá-

rítása, igazolják az 1879. évi XXXI. t.-c. 165—177. §-ai is, melyek a kopárak befásításáról intézkednek.

A gyakorlati életben rövid idő alatt kitünt a feltétlen erdő talaj és a véderdő magyarázatának elasztikus fogalma, az erdők tulajdonos szerinti megkülönböztetésének nehézségei, az üzemtervek készítésének és a 17-ik §. alatti erdők szakszerű kezelésének akadályai, az erdőfelügyelőség személyzetének túlterhelése és az is, hogy a kopárfásításokra vonatkozó 165—177. §-ok végrehajtásra alkalmatlanok és azokat a gyakorlatban alkalmazni lehetetlen.

Az 1898. évi XIX. t.-c. hivatva lett volna ezen törvény hiányain segíteni, de dacára annak, hogy a javaslat készítője nagy szaktudásának, puritán jellemének, ideális gondolkodásának és lángoló hazaszeretetének örök emlékeképpen tervezte a törvényt: a kitűzött célt nem érte el, mert a törvényből kimaradtak a büntető §-ok, másfelől pedig annyira kicsinyes részletezésbe ment és a kezelő erdőtisztéktől oly sokoldalú munkásságot követelt, hogy végeredményben a kezelő személyzet minden egyebet csinált és jogász, finánc, zsandár, mérnök, közig. tisztviselő, jegyző, pénztári ellenőr, nyilvántartó stb., stb. volt, csak épen a tulajdonképeni erdészeti dolgokra alig jutott ideje és azokkal csak kivételesen és privát passzióból foglalkozott.

És dacára annak, hogy mindkét törvény egyik főcélja a kopárok megkötése és a vízmosások beerdősítése volt: úgy vannak megszövegezve, hogy azok alapján lehetett és lehet társulatokat alapítani, birtokosságokat szervezni, ügyviteli szabályzatokat, névjegyzékeket és szolgálati- és fegyelmi szabályzatokat gyártani és tárgyalni; de ha a kopárokat akartuk befásítani és a vízmosásokat kívántuk megkötni: az 1884. évi XII. t.-c. 13. és 14-ik §-ait vettük igénybe.

A kezelő személyzet munkaidejét teljesen lekötötték a folytonos gyűlésezések, ügyviteli és más szabályzatok és névjegyzékek készítése, tárgyalása, nyilvántartása és kiigazítása.

Mennyi elpocsékolta munkaidő és mennyi tétlenségre, illetve meddő munkára kárhozott munkaeő! Ha a személyzet ezek helyett inkább szakmunkákat végzett volna, csakis a kopár-vízmosásos területek megkötésével, az alföldi futóho-

mok- és a szikestalajok tanulmányozásával és befásításával foglalkozott volna: mennyivel több érdemleges szakmunkát lehetett volna végezni és igen sok kérdésben nem kellene még ma is a sötétben tapogatózni és még mindig csak a kísérletezésnél tartani!

A vasúti vonalak építésével és az ipar-kereskedelem fejlődésével, a megtakarított, ré- készletek lassanként elapadtak és már az 1900-as évek kezdetén, a szakemberek világosan látták, hogy ha a gazdálkodás tovább is így folytatódik, *be fog következni*, rövid idő alatt, *a fahiány*.

Ez indította Horváth Sándort, egyesületünk néhai alelnökét arra, hogy a Bíró Zoltán által ismertetett új erdőtörvénytervezetet elkészítse.

Ő azonban ezt az értékes, nagy gonddal kidolgozott tervezetet még az integer Nagymagyarországra állította össze; azt, hogy Trianon erdészetünkre ily katasztrófális csapást fog mérni, sem ő, sem a legpesszimisztikusabb erdészek sem álmodták.

Azóta jött Trianon.

Elvették hegyeinket, folyóink forrásvidékeit és összes erdőségeinknek 84,2%-át.

Megmaradt összesen 15,8%, silány minőségű, nagyrészen sarjerdő, melyek rendszeres kezelés mellett, a lakosság összes faszükségletének legfeljebb 15—20%-át képesek fedezni, a többi fát külföldről kell beszerezni.

Az 1879. évi XXXI. t.-c. és az 1898. évi XIX. t.-c.-nek a gyakorlatban be nem vált részeit a következőkben foglalhatom össze:

1. Az erdő talajának a minősége és tulajdonosának jogi személye közötti különbségtétele bő tápot adott a félreértésekre, félremagyarázásokra, elégedetlenségekre, folytonos perlekedésekre és a protekció érvényesülésére.

Mert azt, hogy miért szabad egyik erdőt kiirtani, közvetlen szomszédját pedig nem; miért kell az egyik erdőt oklevéles erdőmérnöknek, rendszeres üzemterv szerint kezelni és rajta a fahasználatot korlátolt mértékben gyakorolni, míg a szomszéd erdő fája — minden korlátozás nélkül — szabadon kivágható: a laikusoknak megmagyarázni nem lehet és a szak-

embernek is nehezen érthető dolog. Ezek a kérdések az állandó perlekedések és viták melegágyai és a belőlük származó viták és eljárásoknak rendesen az erdők és az erdők faállománya adja meg az árát.

2. A törvény túlságosan részletes és mégis homályos, benne az enyhítő körülmények és a kibuvók oly nagy számban vannak, hogy — dacára látszólagos szigorának — csaknem az összes §-ait könnyen ki lehet játszani. A törvény végrehajtó közegeiről hiányosan gondoskodott, mert a törvényben szervezett erdőfelügyelőségek a rájuk bízott óriási munka helyes elvégzésére kevésnek és fizikailag képteleneknek bizonyultak.

3. A kopárok befásítására vonatkozó §-ai pedig egyáltalán végrehajthatatlanok.

4. Az 1898. évi XI. t.-c. lett volna hivatva ezen hiányokat pótolni és a végrehajtó közegek kérdését rendezni. Ez a törvény azonban ezeket a hiányokat nemcsak hogy nem szüntette meg, de sőt fokozta. Ahelyett, hogy az erdőfelügyelőségek személyzetét szaporította és hatáskörét bővítette volna, megszervezte az állami erdőhivatalokat. De nem rendezte ezeknek az erdőfelügyelőségekhez való viszonyát, miből állandó hatásköri összeütközések, az ügyek érdemleges elintézése helyett huza-vonák, perpatvarok, személyes torzskodások származtak. Ezzel pedig nemhogy nem egyszerűsítette az ügykezelést és az elintéztést, de csak hosszadalmasabbá és bonyolultabbá tette. Legnagyobb baja azonban az, hogy nincsen büntető §-a és a törvény ellen vétőket csak nagy nehezen, nyakatekert, erőltetett magyarázatokkal, más törvények alkalmazásával lehet büntetni és kötelességeik teljesítésére kényszeríteni.

5. Az 1879. évi XXXI. t.-c. hibáit még tetézi azzal, hogy a kezelő személyzetet oly munkálatok teljesítésére kötelezi, melyek tisztán és kizárólag a birtokosok magánügyei és elvégzésük semmiféle szaktudást nem igényel; ellenben a kezelő erdő-tisztának csak kellemetlenségeket, ellenségeket szereznek és elvonják idejét az érdemleges szakmunkától.

A Bíró Zoltán által az Erdészeti Lapok f. évi VII. és VIII. füzetében ismertetett törvénytervezet szövegét nem láttam s csakis ezen ismeretéből alkottam arról képet.

Bíró Zoltán ismertetéséből az tűnik ki, hogy ez a törvény-

tervezet szintén igen szépen, igen humánusan, nagy tudással összeállított, igen becses tudományos munka; de a gyakorlati alkalmazásra még kevésbé alkalmas, mint a régi törvények, mert annak hibái benne még fokozottabb mértékben mutatkoznak, a törvény kijátszására még több benne a kibuvó. Hogy csak egy esetet említsek, a talaj minősége szerint, az erdőket, az eddigi 3 csoport helyett, 7 csoportba osztja és ezzel a surlódási felületet megsokszorozza; a kezelő erdőtiszteket pedig még a vagyon kezelésével is megbízza, mivel a szakszerű munkától még jobban eltereli és végül rengeteg sok (több mint 428.) §-ával a gyakorlati alkalmazásra alkalmatlan.

Mivel Bíró Zoltán előadói javaslatából a készítendő új erdőtörvény alapelveiről nem tudtam tiszta képet nyerni: az alábbiakban megkísérlem erről egy vázlatot összeállítani

Ma egészen más a helyzet, mint volt 1879 és 1898-ban, mert akkor még fafölöslegünk volt és kivitelre dolgoztunk, ma a faszükséglet 80—85% át az ú. n. külföldről kell behozni. Épen ezért a mai erdészetnek egészen más a hivatása, mint az akkorinak volt és a most hozandó erdőtörvénynek is egészen más célokat kell követni.

A jövő erdőtörvénynek legfőbb célját a fatermelés okszerű vezetése, az erdők ápolása, az erdőterületek és a fakészletek szaporítása és a fahiány csökkentése kell, hogy képezzék.

Emellett minden más kérdés lényegtelen és egyéb kérdésekkel a kezelő személyzet csak addig és abban a mértékben foglalkozzék, ameddig és amily mértékben azt a főcél elhanyagolása nélkül teheti.

A vagyonkezelés, az ügyviteli szabályzatok —, névjegyzékek összeállítása, tárgyalása és nyilvántartása nem kívánnak főiskolai képzettséget és azok elintézése kizárólag a birtokosság érdeke, épen azért azok intézése alól az erdészeket fel kell menteni és annak elvégzésére a birtokosokat kell kötelezni, a kezelő személyzetnek legfeljebb az ellenőrzés jogát lehet megadni.

Az új erdőtörvényben, az erdőknél eddig a talaj minősége és a tulajdonos személye szerint fennálló különbségeket, illetve megkülönböztetéseket, meg kell szüntetni. E helyett a kataszterben erdőnek minősített összes területeket, továbbá a

beerdősítésre már összeírt és még ezután összeirandó kopár-vízmosásos, futóhomok- és szíkestralajokat mind rendszeres gazdasági üzemterv szerint kell kezelni.

Az erdőterületek irtása csakis felsőbb engedélyre és csakis méltánylást érdemlő esetekben engedhető meg, de ez esetben is a hiányt lehetőlg pótolni kell.

Arra kell törekedni, hogy az ország erdeinek kiterjedése, az összterületnek 20%-át elérje.

A Dunántúli dombvidéken és az északi dombvidéken, együttesen, ezt a mennyiséget megközelíti, itt tehát a jelenlegi állapotot fenn kell tartani.

Az Alföldön az erdő, az összes területeknek csakis 5.4%-át képezi, itt tehát az erdőségeket lehetőlg 15%-kal kell gyarapítani, ami kb. = 1,100.000 kat. hold terület befásításának felel meg. Erre a célra a természet maga jelöli ki az alföldi = 1,300.000 kat. hold szíkestralajt és a még megköthető futóhomokot.

Alföldünk nagyobbmértvű befásítását nemcsak erdészeti-, mezőgazdasági- és nemzetgazdasági-, de a közegészségi szempontok is okvetlen szükségessé teszik. Az egészségtelen éghajlat megjavítását, a tuberkulózis óriási mértvű továbbterjedésének megakadályozását, az időjárás szélsőségeinek mérséklését, a szelek erejének megtörését, a homokfelhők lekötését, a csapadék- és harmatképződés elősegítését stb. csakis nagyobb kiterjedésű erdősítésekkel lehet elérni. Épen ezért az új erdőtörvénynek ezeket a szempontokat mind figyelembe kell venni. De ennek dacár az új erdőtörvény ne legyen hosszúlére eresztett, homályos és kétértelmű §-ok tömege, de legyen rövid, szabatos, könnyen megérthető, áttekinthető és a kicsinyes, értelemzavaró részletezést kerülje. De kerülje azt is, hogy a régi törvényeket toldozza-foldozza, fejelje, bővítse és magyarázza, hanem szedjék ki a régi törvényekből a gyakorlatban bevált részeket, azokat csoportosítsa, a kor igényeinek megfelelően egészítse ki és öntse szabatos formába. E célból az egyesület küldjön ki egy bizottságot, mely a rendelkezésre álló adatokat felhasználva, a törvényjavaslatot szabatosan szövegezze meg és záros határidő alatt terjessze be az egyesülethez.

Rónay György a természetes felújításnak a türelmetlen

megrövidítését ragadja ki a javaslatból. Akinek volt valaha dolga a természetes felújítással az tudja, hogy a megölője az, ha türelmetlenek vagyunk. Kéri a magyar erdészetet, hogy ilyen pontot, hogy ha nem következik be 2 éven belül a magtermés, akkor újítsák fel mesterségesen a területet, semmi esetre se engedjen belevinni az erdészeti törvénybe.

Lesenyi Ferenc az igazgatás egy kérdését óhajtja kiragadni. Az erdőigazgatóságok megszüntetésére vonatkozólag azt hiszi, hogy az erdészeti ügyek igazgatása nagyon sokat nyerne akkor, ha a mai adminisztráció decentralizáltatnék. Maradjanak meg a m. kir. erdőigazgatóságok és a kormányzat részére maradjon az adminisztratív kontroll és a statisztikai szolgálat kiépítése és maradjon a magyar erdőgazdaságnak gazdaságpolitikai eszközökkel való támogatása.

Térfi Béla: Azt hiszem, hogy a t. Közgyűlés akaratát teljességgel akkor, amikor *Bíró Zoltán* tagtársunknak azért a magas színvonalú, mélyen szántó s úgy a közérdekekkel, mint a jogos magánérdekekkel számoló előadásáért őszinte köszönetet mondok. Épúgy megköszönöm a t. felszólaló uraknak szíves készségét, mellyel hozzájárultak ahhoz, hogy a felmerült fontos kérdések minden oldalról megvilágosíttassanak. Minthogy pedig közérdekből kíváncsi vagyok, hogy a főbb elvek teljesen kiforrva kerüljenek az O. E. E. elbírálása elé, azt hiszem örömmel tesszük magunkévá *Bodor Zoltán* tagtársunknak azt az indítványát, hogy ez a kérdés állandóan szőnyegen tartassék és egyes kérdések részletes ismertetésére külön szaktársak kéressenek fel.

(Felkiáltások: Éljen az elnök!)

